

Odůvodnění

Urbanistická situace

Dnešní areál FF leží v oblasti, která byla v raném novověku před městskými hradbami a byla součástí vrchnostenského dvora brněnského augustiniánského kláštera u sv. Tomáše (přibližně mezi Obilným trhem a dnešní ulicí Veveří): stával zde hospodářský dvůr, zahrada s letohrádkem a úzkou uličkou, z níž vznikla později ulice Augustiniánská=Jaselská.

Když se brněnští augustiniáni přestěhovali po roce 1782 do areálu zrušeného kláštera cisterciáků na Starém Brně, toto území prodali městu a získali tak peníze na obnovu a další rozšíření starobrněnského kláštera. Velké části v blízkosti původního dvora byly bažinaté – město proto prokopalo kanál (někde v oblasti Grohovy ulice), který sváděl vodu do rybníků za Lužánkami. Nové městské území bylo poté rozparcelováno a postupně zastavováno. Po polovině 19. století tak vznikla část dnešní ulice Gorkého a na jejím tehdejší konci (proti Augustiniánské ulici) byl pozemek, v němž na konci 60. let 19. století brněnský rodák a významný stavební podnikatel ve Vídni *Heinrich Drasche von Wartinberg* založil velký obdélný sadový park a do něj umístil budovu Městského sirotčince.

MĚSTSKÝ SIROTČINEC (DRASCHEHAUS) – 1871-1872

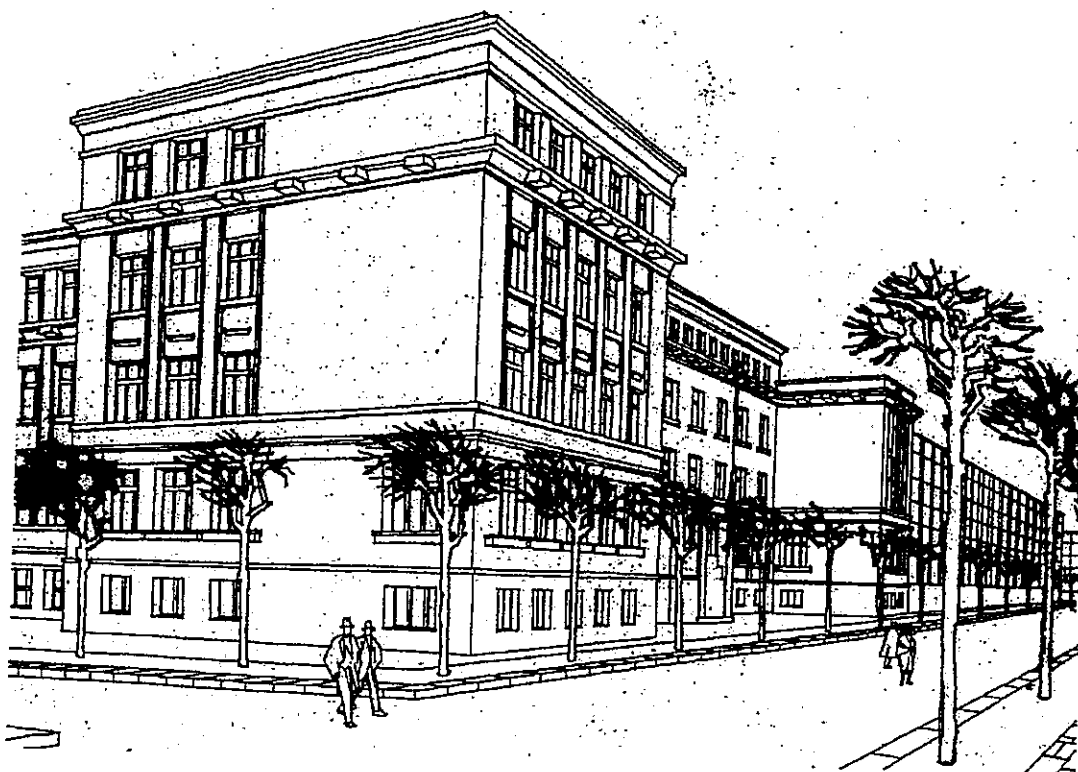
Architektonický model navrhl a finanční prostředky na výstavbu věnoval *Heinrich Drasche von Wartinberg*. Projekt zpracoval *Josef Arnold* (1824-1887: projektoval např. biskupský chlapecký seminář na ulici Veveří a budovu Kounicova paláce, dnes rektorátu MU) a ten také spolu s dalším brněnským stavitelem a radním *Moritzem Kellnerem von Brünnheim* (1824-1909) sirotčinec postavil ve stylu romantického historismu (s prvky Albertiho klasicizující renesance).

Při definitivní regulaci dalšího průběhu ulice Gorkého (*Falkensteinerovy*) a přilehlého Obilního trhu došlo roku 1905 k rozšíření stavby o nárožní pavilón se samostatným vstupem (datum nad vnějším portálem) s vnitřním bočním schodištěm podle projektu městského stavebního úřadu v Brně (v jeho čele tehdy stál *Ottokar Burghart*). Později, v poválečné době byla budova sirotčince nadstavěna ještě o podstřešní mezaninové polopatro.

NOVÁ BUDOVA PROZATIMNÍHO REKTORÁTU A FILOZOFICKÉ FAKULTY

Již roku 1920 bylo rozhodnuto, že na severním okraji parcely sirotčince směrem do dnešní Grohovy ulice vznikne **prozatímní budova rektorátu Masarykovy univerzity**. Zpočátku bylo uvažováno, že to bude společná budova rovněž pro Filozofickou fakultu. Proto byla nejprve koncipována jako určitý architektonický protipól ke spodní budově sirotčince (dva nárožní rizality – dva oddělené vstupy do budovy). První projekty vytvořili roku 1920 a 1921 *Josef Matzenauer* (1871-1943, inženýr u Zemského stavebního ředitelství) a *Valentin Hrdlička* (1880-1961, projektant u Zemské správy politické).

Během projekční práce byl původní architektonický úkol pozměněn: byl projektován jediný vstup do budovy a v části rektorátu bylo hmotově zvýrazněno umístění auly. Prostory pro Filozofickou fakultu byly rozšířeny o nároží včetně dalšího navrhovaného rozšíření fakulty do ulice Javorové (dnes Arna Nováka).

Miloš Lami, přepracování fasády (2. polovina roku 1921)

Ve druhé polovině roku 1921 se stal vedoucím nově utvořeného univerzitního stavebního úřadu architekt Miloš Lami (1884-1964), který zprvu zachoval Hrdličkou navržené vnitřní spořádání, ale přepracoval návrh fasády z původního členění vertikálními prvky do horizontálního rozvržení pomocí zvýrazněných říms. Fasáda tak získala podobu bližší monumentálnímu stylu pražských žáků Otto Wagnera jako určitý výraz oficiální architektury nové republiky.

V interiérech projektovali Valentin Hrdlička a Jaroslav Grunt: aula, pracovna rektora, poradní sál („antecamera“) původně ve stylu art déco s ohlasy rondokubismu – dnes je ovšem tato část podstatněji přestavěna.

V definitivním projektu Miloš Lami rozšířil nárožní kubus, jenž se nyní měl stát jakýmsi ohniskem, k němuž se sbíhalo křídlo rektorátu a budoucí křídlo fakulty. Nová budova byla zcela dokončena roku 1924.

Křídlo do ulice Arna Nováka bylo projektováno jen v základní ideji, nebylo však již realizováno. Teprve poté, co univerzita ztratila budovu Právnické fakulty, bylo v letech 1958-1961 postaveno nové vstupní křídlo do ulice Arna Nováka Pozemními stavbami Brno podle projektu vlastní projekční kanceláře. Toto křídlo sloužilo rektorátu univerzity do roku 1990. Stavba sice navázala na původní Lamlovu ideu výstavby fakulty do ulice Arna Nováka, byla však vybudována v menším měřítku a v ryze účelových formách.

ÚSTŘEDNÍ KNIHOVNA FF

Architektonické soutěže vypsané koncem roku 1997 se zúčastnilo následujícího roku 1998 celkem 14 projekčních kanceláří. První cenu v soutěži posléze získali **Ladislav Kuba a Tomáš Pilař**.

Při realizaci oba autoři svůj původní projekt pozměnili, přičemž jej prostorově přiblížili oceněnému projektu Vydrová-Rudiš a stylově se inspirovali některými současnými trendy architektury švýcarského původu (ať již Petera Zumthora a jeho konceptu „alpské architektury“, či dokonale vizuálně zpracovaných projektů dvojice Jacques Herzog & Pierre de Meuron). Přes určité poučení na tvorbě švýcarských umělců se ovšem v brněnském případě jedná o hodnotnou stavbu, která užitím zavěšeného roštu z dubového dřeva vizuálně ozvláštňuje původní konfiguraci dvou historizujících budov v nádvoří filozofické fakulty.

Pojetí interiéru stavby je založeno na kontrastním působení neomítané lité konstrukce z pohledového betonu a dalších interiérových prvků (kov a sklo) oproti barevnému akcentování koberců a informačních prvků. Stavba po svém vzniku obdržela několik ocenění, včetně prestižní *Grand Prix Obce architektů* za rok 2002.

Prof. PhDr. Jiří Kroupa, CSc.